

en
plats
för
konst

- 4 **Ann Larsson** *Konsult, utredare kultur-och konstnärspolitik*
Vikten av den konstnärliga produktionsplatsen
- 6 **Nina Björby** *Ordförande Kulturutskottet, Region Västerbotten*
Den livsnödvändiga konsten och kulturen
- 8 **Sara Edström** *Konstnär och ordförande Konstnärernas Riksorganisation*
Jag ser fram emot vilka kliv som ska tas i Skogen
- 10 **Maria Ragnestam** *Curator, konstvetare, skribent*
Platsen som drivkraft
- 12 **Fabian Arnheim** *Konstvetare och vd Skellefteå Museum AB*
Personlig reflexion av konstens betydelse kopplat till
Nordanåområdet och Skellefteå stad
- 14 **Rebecka Adelhult Feklistoff** *Konstnär och ledamot i Konstnärscentrum Nord*
För konstnärernas arbetsmarknad i hela Sverige
- 16 **Staffan Westerlund** *Konstnär och ordförande KKV Riks*
Konstnärlig produktion - levande människor
- 18 **Daniel Sjögren** *Ordförande Kulturnämnden, Skellefteå kommun*
Kultur är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle
- 20 **Marlene Josefsson** *Konstkonsulent, Västerbottens län*
Ta vara på den kraft och resurs som Skellefteås
och Västerbottens konstnärer är!
- 22 **Konstnärsföreningen Skogen**
En plats för konstproduktion

Manifestet

I januari 2020 beviljades Konstnärsföreningen Skogen ett strukturbidrag från Kulturbryggan/Konstnärsnämnden. De såg, precis som vi, att det fattades ett sammanhang och en grund för yrkesverksamma bild- och formkonstnärer i Skellefteå och i norra Västerbotten i form av kollektivverkstäder och ateljékluster. Strukturbidraget var riktat mot en tidsbegränsad förprojektering av långsiktiga och hållbara lösningar där både kommun och region fanns medräknade som tydliga samverkansparter i sammanhanget.

Som en del av projektet planerade Skogen för en utbildningsdag med inbjudna politiker, tjänstepersoner och kulturadministratörer med inriktning på konst och konstnärers betydelse för ett samhälle i utveckling. Dagen hade ett gediget program med inbjudna föreläsare från flera av bild- och formkonstområdets nationella organisationer. Det skulle bli ett unikt tillfälle till erfarenhetsutbyten samt diskussioner och samtal, allt på plats i vår tillfälliga kollektivverkstad på Kanalskolan i Skellefteå. Tyvärr tog pandemin ny fart och utbildningsdagen fick därför skjutas på framtiden.

Då Skogen arbetar för att etablera en produktionsplats för konst ville vi dock inte missa chansen att föra samtalet vidare. Därav tillkomsten av ett Manifest.

Vi får här ta del av föreläsarnas texter med utgångspunkt i konst och konstnärer i samhället. Dessa kan bidra till nya infallsvinklar samt vara en grund för att fortsätta samtalen. En möjlighet för Skellefteå att utvecklas inom kulturområdet och där konstnärer är givna aktörer i samhällsutvecklingen!

Vikten av den konstnärliga produktionsplatsen

Inom bild- och formområdet är den vanligaste formen av produktionsplats att en enskild konstnär har en egen lokal/rum för sitt konstnärliga arbete hyrd av en privat värd eller att ateljén är placerad i anslutning till boendet. En samling av produktionslokaler oftast tillsammans med gemensamma utrymmen kallas produktionshus/ateljéförening och särskiljer sig både i storlekar, organisation, ägande, utrustning och verksamheter.

Flertalet ateljéföreningar har 5–10 medlemmar, de riktigt stora ibland över 100 medlemmar. Det blir mer och mer vanligt att konstnärer från olika konstområden tillsammans formar produktionshus.

Den kommunala kulturpolitiken gällande konstarterna har generellt en utbudsriktning vilket för bild- och formkonst betyder att man tillser att konsten kan ses på en konsthall och upplevas som gestaltningar i det offentliga rummet. Var och under vilka förutsättningar den professionella konsten skapas lämnas utanför uppdraget likaså förutsättningarna för konstnärlig produktion utanför den offentligt ägda sfären. Under 1950- och 60-talet ingick produktionslokaler i samhällsplaneringen med utvecklingen av ateljéhus, ofta i äldre kulturhus och kulturmiljöer och till och med nybyggnation av ateljébostäder integrerade i bostadsområden.

Kanske är vi återigen på väg mot en förnyad hållning där konstnärliga produktionsplatser inte enbart är en fråga för den enskilde konstnären att lösa, eller en kulturnämnd och dess förvaltning, utan en fråga för en övergripande samhälls- och näringslivsplanering. Produktionslokaler för konst behöver återigen bli en integrerad del av samhällsplaneringen (jfr t ex idrotten) och med delat ansvar för flera kommunala nämnder.

Argumenten för att en kommunal kulturpolitik ska omfatta produktionsplatser för bild- och formkonstnärer är att de är helt avgörande för att konstområdet ska fungera. Det andra, egentligen självklara argumentet, är att konst och kultur och därmed även dess utövare utgör en del av ett socialt hållbart

samhälle med en god livsmiljö där människor vill leva och bo. Den professionella kulturen och konsten kan inte bara vara besökare i kommunen. Barn och unga som själva skapar, deltar i kulturella aktiviteter inom kulturskolan eller på egen hand, behöver även se att det finns möjligheter att fortsätta bo och leva i sin kommun som professionellt utövande konstnär.

Kommuner behöver uppmärksamma ”kulturdriven platsutveckling”; inventera det lokala fastighetsbeståndet i samverkan med fastighetsbolag och se över äldre bebyggelse. För en hållbar utveckling behövs kulturkluster, vilka kan utvecklas genom att strategiskt se till att skapa gynnsamma förutsättningar för verksamma konstnärer inom alla konstarter, tillsammans med kulturinstitutioner, konstnärliga utbildningar och kulturella och kreativa näringar.

“Den professionella kulturen och konsten kan inte bara vara besökare i kommunen”

Både i antal och andel av befolkningen är koncentrationen av konstnärer, i alla kategorier, hög i storstadsområdena. Tillväxtkommuner som Skellefteå behöver i konkurrens med storstäderna ta del av den starka samhällsutvecklande kraft som genereras med en samhällsplanering som inkluderar konst och kultur.

Texten är baserad på utdrag ur rapporten *”Förutsättningar för konstnärliga produktionsplatser i Stockholmsregionen – med fokus på bild- och formkonstnärer”*, utredning av Ann Larsson uppdrag av Region Stockholms kulturförvaltning, 2019.

Ann Larsson är verksam som konsult och utredare med fokus på kultur- och konstnärspolitik och dess förvaltning. Hon producerar projekt inom konstområdena och har ett flertal styrelseuppdrag inom kultursektorn bl.a. Bildmuseet i Umeå och Stiftelsen Folkoperan. Hon var tidigare direktör och myndighetschef för Konstnärsnämnden och har haft nationella, nordiska och internationella uppdrag som styrelseledamot och expert. Hon har även en bakgrund som producent inom scenkonsten och den samtida dansen.

Den livsnödvändiga konsten och kulturen

Ett land som vill kalla sig demokrati måste alltid fullt ut hålla fast vid den konstnärliga friheten. En region dit människor söker sig, utvecklas och bor kvar, måste prioritera konst och kultur. En plats som vill ge förutsättningar för människor att leva, bo och verka, måste ge utrymme för konst, kultur och det egna skapandet. Konstnärligt skapande och konst definierar det som gör oss till just människor.

För oss som bor i Västerbotten är det därför livsnödvändigt att vi har yrkesverksamma konstnärer. Givetvis för de estetiska värdena och själva konsten i sig, men också för att konsten hjälper oss att se bortom det redan givna, utmanar oss, får oss att ifrågasätta och kan hjälpa oss när livet kan tyckas svårt, platt eller innehållslöst. Ytterligare aspekter, som verkar parallellt, är konstens betydelse för turismen, hälsan, som näring och för den regionala utvecklingen. I sammanhanget får det inte heller glömmas bort att dagens konst och kultur är morgondagens kulturarv.

Konsten och kulturen har i stort alltid varit beroende av stöd – om det så varit mecenater, kyrkan eller som idag det offentliga. Om vi bara skulle förlita oss på de kommersiella krafterna skulle konsten snabbt bli enkelriktad och vem skulle såväl våga som ha råd att provocera eller hitta nya vägar? Därför måste politiken upprätthålla och utöka de anslag som avsätts till konst och kultur och ge förutsättningar för ett oberoende skapande fritt från politisk ideologi. Vi behöver också hjälpas åt för att skapa en infrastruktur där det exempelvis finns visningslokaler, verkstäder och tillgänglighet.

Vi behöver få möjlighet att möta konsten tidigt i våra liv och ges möjlighet till eget skapande. Skolans roll kan inte här nog betonas då det är där alla våra barn och unga möts. Vi måste ha en läroplan som ger utrymme för estetiskt lärande och skapande. Alla kommer inte att bli professionella kulturutövare eller ens verka på hobbynivå, men för att få förutsättningarna. Att möta konst ger oss

också verktyg för analys, kritiskt tänkande och för att sortera i en komplex värld. En bild säger mer än tusen ord och just därför behöver vi få möta och diskutera en bild, utan pekpinnar och med ett sinne där inte bara en tolkning är den ”rätta”.

“Konsten och kulturen har i stort alltid varit beroende av stöd – om det så varit mecenater, kyrkan eller som idag det offentliga.

Om vi bara skulle förlita oss på de kommersiella krafterna skulle konsten snabbt bli enkelriktad och vem skulle såväl våga som ha råd att provocera eller hitta nya vägar?”

Förutsättningarna för konsten rör många politikområden; givetvis det kulturpolitiska men också politiken som förs inom skola, näringsliv, samhällsplanering et cetera. Jag ser därför fram emot när vi får möjlighet att ha dialog och diskutera hur det är att verka i Västerbotten ur ett konst- och kulturperspektiv. Vi har olika roller men hur kan och behöver vi arbeta tillsammans regionalt, kommunalt och utövare för att skapa bättre villkor för yrkesverksamma konstnärer i vår region.

Jag ser fram emot vilka kliv som ska tas i Skogen

Konstnärernas Riksorganisation företräder 3 300 yrkesverksamma bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare i Sverige. Vi arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor.

Goda villkor innebär allt från vettiga ersättningar vid utställningar och uppdrag till förbättringar i socialförsäkringssystemen och tusen andra frågor som vi ständigt måste bevaka och förbättra.

En otroligt viktig del av yrkeslivet som bild- och formkonstnär är tillgången till ändamålsenliga produktionsplatser och ateljéer. Kollektivverkstäder finns på 21 platser runt om i Sverige. För många konstnärer utgör verkstäderna ett viktigt komplement till den egna ateljén eller helt enkelt den enda möjligheten att kunna arbeta professionellt inom sin speciella teknik.

Kollektivverkstäderna fungerar också som ett kunskapsnav och en viktig plats för nätverkande och erfarenhetsutbyte för bild- och formkonstnärerna i en region. Vårt yrke innebär ofta ensamarbete och verkstäder är möjligen extra viktiga i mer glesbefolkade regioner där de fungerar som en knutpunkt. Dessa behövs för att konstlivet ska fortsätta vara vitalt, både vad gäller konstnärlig utveckling och som plattform för politisk påverkan för våra villkor på platsen.

Det är positivt att det i propositionen om Gestaltad Livsmiljö sägs att staten måste säkerställa att det finns lättillgängliga lokaler för kulturföreningar och produktionslokaler till rimliga priser för konst- och konsthantverk. Det är en viktig fråga för att bild- och formkonstnärer ska kunna verka och utveckla sitt konstnärskap vilket ger medborgarna tillgång till bra konst, både i utställningar och i det offentliga rummet.

Förutsättningarna ser väldigt olika ut med stora skillnader, inte bara mellan stad och landsbygd, utan också mellan kommuner inom storstadsregionerna. I Konstnärernas Riksorganisations undersökning *Årets konstkommuner 2017*

anger 70% av kommunerna att de inte har någon form av ateljéstöd eller stöd till kollektivverkstäder för konstnärer. Det går stick i stäv mot den Konstnärspolitiska utredningen (SOU 2018:23) där det konstateras att ”Värdefullt är exempelvis om en kommun har en ateljéstrategi som finns med i stadsplaneringen och inom vars ram man driver på exploatörer att skapa platser för konst och möten kring konst”.

“Det är positivt att det i propositionen om Gestaltad Livsmiljö sägs att staten måste säkerställa att det finns lättillgängliga lokaler för kulturföreningar och produktionslokaler till rimliga priser för konst- och konsthantverk.”

Därför är det glädjande att Skellefteå är en av de kommuner som fattat hur viktigt det är att skapa dessa förutsättningar. Jag har själv sett hur viktig Konstnärernas Kollektivverkstad i Luleå har varit för konstnärskåren i Norrbotten. Jag har arbetat många timmar i verkstäderna där och runt omkring mig har jag sett mina kollegor skapa allt från stora offentliga skulpturer till experimentella performanceverk. Där har jag gått kurser och jag har hållit i kurser, där har arrangerats konstamtal och utställningar. Och framför allt så har erfarenhet och kunskap delats över lunchbordet och nya möten mellan människor lett till mer konst och mer samarbeten. Jag ser fram emot vilka kliv som ska tas i Skogen nu!

Sara Edström är konstnär som levt och verkat i Luleå i Norrbotten hela sitt liv där hon kombinerat sitt eget skapande med att driva det självorganiserade Galleri Syster. Sara har under hela sitt yrkesliv som konstnär drivit kollektiva konstprojekt och engagerat sig i det lokala och regionala kulturlivet. Sedan 2019 är hon ordförande för Konstnärernas Riksorganisation som företräder ca 3 400 medlemmar och arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer.

Platsen som drivkraft

Platsen vi befinner oss på är en av de omständigheter vi utgår ifrån när vi reflekterar kring våra rådande förutsättningar. Oavsett om det är storstad eller glesbygd är levande kulturella och konstnärliga yttringar viktiga för att främja platsens utveckling. Konst och konstnärer har en förmåga att bidra till det demokratiska samtalet, oavsett var det sker. Att skapa hållbara och långsiktiga förutsättningar för konstnärer som yrkesgrupp bidrar till att skapa attraktiva och levande städer. Genom att på armlängds avstånd och med sakkunnighet i processen lita till konstnärernas kompetens kan konsten genom att verka och påverka utifrån sina egna villkor öka livskvalitén för boende och besökare.

Oberoende av vilka förutsättningar som ges är drivkraften att utforma konstnärliga initiativ återkommande – från gräsrotsnivå till kommunala och regionala satsningar. En mångfald av satsningar och konstnärliga uttryck i ett samhälle är inte konkurrerande utan kompletterande i att skapa mervärde för varandra och för platsen. Att konstnärliga initiativ i varierande omfattning finns är viktigt och att de ges stöd är avgörande för att främja ett levande och föränderligt konstutbud - inte minst på platser som traditionellt betraktats som perifera där de geografiska avstånden är vidsträckta och populationen blygsam.

Att etablera utrymmen och mötesplatser för konstnärer främjar de yrkesverksamma genom att bidra till förutsättningar att kunna verka professionellt och vidare utveckla konsten. Sammanhanget kollektiva verkstäder erbjuder för yrkesgruppen är viktigt för både lokalt verksamma och tillresta konstnärer. Oavsett varifrån en konstnär verkar är konsten en del av en världsscen och samtidigt krävs ofta en fysisk närvaro där konsten ska ta plats. För att kunna erbjuda konstnärer möjligheter att på plats utforska och genomföra konstprojekt är residensverksamheter, verkstäder och ateljéutrymmen avgörande utöver platser för visningar. Människor tänker inte alltid på konsten de omges av i sina livsmiljöer, men skulle den plötsligt försvinna skulle det lämna efter sig ett märkbart tomrum.

Konsten verkar inte fristående utan i samverkan med sin omgivning. Konstnärer är idag verksamma inom många olika områden och bidrar till samhällsutveckling och mångfald genom att exempelvis vara verksam i det offentliga rummet genom stadsutvecklingsprojekt, vårdinrättningar och undersökningar av historiska och samtida skeenden som kan vara svåra att närma sig på andra sätt. Som yrkeskår har konstnärer få möjligheter till fasta anställningar inom sitt område trots högre utbildning, praktisk kunskap och erfarenheter. Genom att obehagligt ifrågasätta, utveckla och förädla medverkar konstnärerna till samhällsbygget med konst som tillför allt från fysiskt och psykiskt välmående till att vara ett sätt att dokumentera och förändra värdegrunder och samhällen.

**“Genom att på armlängds avstånd
och med sakkunnighet i processen lita till
konstnärernas kompetens kan konsten genom att
verka och påverka utifrån sina egna villkor öka
livskvalitén för boende och besökare.”**

Maria Ragnestam, f. 1983 i Gällivare, är curator, konstvetare och skribent baserad i Kiruna. Hon arbetar bland annat som verksamhetsutvecklare för Konstfrämjandet Norr och är ansvarig för etableringen av en Konstfrämjandeverksamhet i Norrbotten. Under 2011–2019 ledde Ragnestam arbetet med uppbyggnad och uppstart av Konstmuseet i Norr, Norrbottens länskonstmuseum. Ragnestam var 2016-2020 ledamot och vice ordförande i Statens Kulturråds referensgrupp för utställningsarrangörer inom bild- och form.

Personlig reflexion av konstens betydelse kopplat till Nordanåområdet och Skellefteå stad

Somliga platser kan verkligen stoltsera med att det finns ett likhetstecken mellan dess konstnärliga och arkitektoniska uttryck och platsen. Jag tänker på platser som Wanås i Skåne eller skulpturstaden Borås. Som den konsthistoriker jag i grunden är gör jag alltid en ministadsvandring när jag besöker en stad första gången. Jag tycker det är kul att se årsringarna, de berättar något om hur staden vuxit. När jag kom till Skellefteå för drygt två år sedan slogs jag förstas av det framträdande 50-talet.

På Nordanåområdet har den offentliga konsten fått en tydlig roll, framför allt genom Michael Richters underbara vägs skyltscitat som är placerade på lite olika håll. När jag har besök till museet så är det nästan uteslutande dessa skyltar som besökarna kommenterar. De är faktiskt så uppskattade så att de stjåls lite då och då och vad det verkar så är det inte för sälja dem, de kommer ofta tillbaka. Också iögonfallande är Marianne Lindberg de Geers kaninsulpturer. För somliga, mina barn om 4 och 6 år till exempel, är de en naturlig del av Nordanås lekpark. För oss vuxna så bjuder de in till reflexion med sin titel *A Study in Unhuman Sexual Expectations*.

Hur skulle det se ut om jag som museichef inte nämner Anna Nordlander? Hon kommer helt naturligt in i detta sammanhang. Anna är representativ för yrkesverksamma konstnärer i historisk belysning. Född i en prästmiljö, dotter till Skellefteå stads grundare, hade hon de ekonomiska förutsättningarna som mer eller mindre var självklara för att kunna bedriva ett konstutövande. Anna antogs 1866 till Konstakademiens Fruntimmersskola. Akademin hade två år tidigare öppnat för kvinnor att studera konst och då i en egen avdelning. Jag skall inte fördjupa mig i konstens historiska finansiering, men en sak är säker; rätt liten del av konstutövandet har kunnat stå på egna ben historiskt. Mecenater, kungar och offentligheten har varit inblandad på olika sätt, förmodligen så länge det har funnits konst. Anna är ett belysande exempel på hur

svårt det kan vara för en samtid att värdera vad som är intressant i en framtid. Anna, liksom många av hennes kvinnliga konstnärskollegor både före, under och efter Annas leverne, har ofta hamnat vid sidan av sina manliga kollegor. Ett enormt arbete pågår sedan drygt trettio år bland forskare, institutioner och museer att belysa konsthistorien med nya infallsvinklar där kvinnliga konstnärer lyfts fram. Anna Nordlander är ett lysande exempel på detta. Från bortglömd till eget museum, egen bok och del i de permanenta utställningarna på Nationalmuseum. Ja, nog är det svårt att värdera konstens betydelse för något annat än sin egen samtid.

“Om det inte finns ett lokalt konstnärligt skapande uppstår det ett visst avstånd som också resulterar i ett mindre konstnärligt uttryck i det offentliga rummet. Och konsten påverkar oss alla oaktat om vi tänker på det eller inte.”

Så vad har då mina reflexioner att göra med dagens ämne avseende vikten av yrkesverksamma konstnärer och produktionsplatser? Jag tror att det finns en korrelation mellan utbud och efterfrågan och mellan efterfrågan och utbud. Om konsten är mer närvarande är det också lättare att den blir en del av det offentliga rummet och samhället. Den blir lättare att ta till sig för beställarna och betraktarna helt enkelt. Det är inte riktigt så enkelt att man kan säga att vi har den och den pengarna avsatt för konst. Om det inte finns ett lokalt konstnärligt skapande uppstår det ett visst avstånd som också resulterar i ett mindre konstnärligt uttryck i det offentliga rummet. Och konsten påverkar oss alla oaktat om vi tänker på det eller inte. Konsten har så många olika värden, inte minst ekonomiska, för en plats och en stad som besöksmål. Skellefteå som stad har alla möjligheter att bli en modern konststad, frågar ni mig så passar det utmärkt in i 2030-målen som staden har. Frågan är om man är villig att satsa och på vilka sätt?

Fabian Arnheim är sedan 2018 chef för Skellefteå museum. Dessförinnan har han varit chef för Bajit – Huset för judisk utbildning & kultur och tidigare också arbetat i många år både inom auktions- och museivärlden. I botten fil mag. i konstvetenskap.

Konstnärscentrum: för konstnärernas arbetsmarknad i hela Sverige

Konstnärscentrum (KC) är en nationell medlemsorganisation bestående av professionella bild och formkonstnärer. Organisationen bildades 1969 och har som ändamål att tillvarata de yrkesverksamma konstnärernas arbetsmarknadsintressen. Våra viktigaste arbetsområden är gestaltungsuppdrag i offentliga miljöer, uppdrag inom skola och stöd till fria konstprojekt. Vi anordnar även Branschdagar för konst i norr–BRAK, Land Art-biennalen (X)sites och är initiativtagare till Konstdepartementet, den nationella plattformen för konst i skolan.

KC består av fem fristående regionala föreningar: nord, mitt, öst, väst och syd. Genom denna organisation har föreningen en unik överblick över konstnärers arbetsmarknad i hela Sverige. Konstnärscentrum Nord (KC Nord) organiserar konstnärer från de fem nordligaste länen: Gävleborg, Västernorrland, Jämtland/Härjedalen, Västerbotten och Norrbotten.

Konstnärer verkar på en ofta osäker arbetsmarknad och de nätverk, kollektivverkstäder, organisationer och konstnärdrivna verksamheter som finns är viktiga för att utveckla en långsiktig och trygg infrastruktur inom konstområdet. Konstnärscentrum arbetar kontinuerligt för att stärka arbetsmarknaden genom våra samarbeten med regioner, kommuner, privata beställare och andra kulturorganisationer. I dagens situation är det viktigare än någonsin att främja långsiktigt hållbara strukturer för att kunna stötta konstlivet och de yrkesaktiva konstnärerna, framförallt på bild- och formområdet där strukturerna länge varit svaga.

De regionala föreningarnas verksamhet har olika inriktning, de sydligare regionerna arbetar till exempel med konstkonsultverksamhet riktad mot offentlig gestaltning. KC Nord stöttar konstnärernas egna konstprojekt genom idéskiss- och projektbidrag. I de ansökningar som inkommer kan man ofta se behovet av stöd till konstnärdrivna verksamheter, exempelvis etablering av

kollektivverkstäder, nya platser för konst och olika konstevent. Många av dessa initiativ sker på platser där infrastrukturen för konst är mycket svag eller rentav obefintlig.

Tillgång till ateljéer och gemensamma verkstäder är avgörande för många konstnärer, inte bara för att kunna samutnyttja dyrbar utrustning utan också för att skapa en sammanhållning inom konstnärskåren och arbeta mot gemensamma mål. Möjligheten till ateljéstöd eller medlemskap i en verkstad är väldigt olika beroende på var i landet man bor. I norra Sverige finns kollektivverkstäder på några platser, främst i större städer. Regioner, kommuner och konstnärorganisationer bör samarbeta och verka för att produktionsplatser för konst stärks och utvecklas, det skapar förutsättningar för en stark konstscen i hela landet.

“Regioner, kommuner och konstnärorganisationer bör samarbeta och verka för att produktionsplatser för konst stärks och utvecklas, det skapar förutsättningar för en stark konstscen i hela landet”

KC Nord arrangerar sedan 2014 Branschdagar för konst i norr–BRAK. De regioner/kommuner vi samarbetat med hittills är Västernorrland/Örnsköldsvik 2014, Norrbotten/Luleå–Boden 2016 och Gävleborg/Gävle 2019. En förutsättning för arrangemanget är det goda samarbetet föreningen har med konstkonsulterna. Syftet med dagarna är att lyfta och diskutera konstnärlig kompetens och arbetsförhållanden, att stärka kontakten mellan konstnärer inom KC Nords upptagningsområde och mellan konstnärer och andra aktörer inom konstfältet, regionalt och nationellt. BRAK är en mötesplats där konstnärer, kulturadministratörer, politiker och intresserad allmänhet får möjlighet att delta i intressanta diskussioner och visioner om hur vi kan skapa ett dynamiskt konstliv i norra Sverige.

Rebecka Adelhult Feklistoff, konstnär och ledamot i Konstnärscentrum Nord.

Konstnärlig produktion - levande människa

Bildkonstnär, bosatt i Härnösand dit jag flyttade i början av 80-talet precis när KKV Härnösand startade. Som ny medlem inlemmades jag i ett konstnärligt sammanhang som var mycket stödjande yrkesmässigt och bidrog till stor del att jag bosatte mig på orten. Jag har sedan varit verksam i styrelsen och medverkat till att verkstan hela tiden utvecklats. Verkstan har i dag i huvudsak fem viktiga avdelningar; grafik, textiltryck, digital avdelning, foto och serigrafi. Vi kan numera också ta emot konstnärer utifrån då vi har tillgång till en gästlägenhet.

Jag har också engagerat mig i KKV-Riks där vi arbetar med KKV som en nationell angelägenhet. Här deltar vi regelbundet i möten med berörda myndigheter: Kulturdepartementet, Kulturrådet, Konstnärnämnden och Arbetsförmedlingen. Senaste året har mycket handlat om utformning av olika krisstöd till kulturen.

Utmaningen med verkstäderna handlar mycket om underhåll och utveckling av utrustning och lokaler men också en generationsväxlingsfråga. De som startade KKV har jobbat i 50 år och de unga har ännu inte tagit vid. Här behövs stöd till utbildning och underlättande för unga oetablerade konstnärer över hela vårt land att etablera sig på en ort. Ett sätt är att KKV:erna tilldelas resurser att både förvaltas och utvecklas, så att kommande konstnärliga generationer känner sig lockade av verksamheterna.

Genom åren har verkstan i Härnösand blivit en naturlig kulturell nod i staden Härnösand men även utvecklat en viktig roll i regionen. Vi har medverkat otaliga gånger på utställningar i den kommunala konsthallen och räknas nu som en betydelsefull samarbetspartner av Härnösands konstantendent. Regionalt har vi alltid haft ett tätt samarbete med konstkonsulenten som räknar oss, vi är tre kollektivverkstäder i länet, mer och mer som ”konst-institutioner”, i likhet med länsteatern, Norrdans eller film i Västernorrland. För närvarande driver vi tillsammans med regionen ett treårigt utvecklings-

projekt som syftar till att skapa fler konstnärliga utbyten, höja kunskapsnivåerna och driva ett miljöarbete på verkstäderna. Vi KKV:er tar på oss mer ansvar mot att vi får mer resurser. En målsättning med våra samarbeten är att vi ska ha anställd personal så att verksamheterna ska kunna fokusera på medlemmarnas konstnärliga produktion i första hand. Ty det är ju konsten i sig som är det stora syftet och bidraget till att vi människor kan leva ett kulturellt och socialt rikt, mänskligt liv.

Vad är en kollektiv konstnärsverkstad och vad spelar den för roll?

Kollektiva konstnärsverkstäder i Sverige är en unik företeelse, ur internationell synvinkel, med spridning i hela landet. Idag finns ett trettiootal verkstäder vilket bildar ett mycket betydelsefullt konstnärligt kluster där samarbeten och kunskaper hela tiden utbyts. Den första verkstan startade redan på 60-talet. Efter det har ingen verkstad lagts ned.

“Ty det är ju konsten i sig som är det stora syftet och bidraget till att vi människor kan leva ett kulturellt och socialt rikt, mänskligt liv.”

Utifrån är KKV ganska okänt men inifrån mycket viktigt för de verksamma konstnärerna, lokalt, regionalt och nationellt. Där KKV finns är det en väsentlig del i konstnärens möjlighet att kunna leva på sitt arbete, eftersom man får tillgång till professionell utrustning till ett överkomligt pris. Här utbyts också mycket av konstnärliga kunskaper och sociala kontakter vilket hjälper till att skapa utveckling och därmed möjlighet att kunna försörja sig. KKV är idag den största anordnaren i landet av vidareutbildning för konstnärer.

Att stödja kollektivverkstäder är ett demokratiskt och effektivt sätt att stödja konsten att utvecklas och växa.

Kultur är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle

Skellefteå är på en resa mot en helt ny typ av plats. Stora företagsetableringar, inflyttning av människor med väldigt varierande bakgrund väntar oss de närmaste åren. Det kommer att utmana vår kommun på många olika sätt. Inte bara ska vi bygga fler bostäder, vägar, avlopp och skolor. Vi måste också vara beredda på att välkomna dessa förändringar i vår kommun.

Behovet blir än större av ett livslångt lärande och betydelsen av att alla invånare känner sig hemma i Skellefteå är en central del i en ständigt föränderlig värld. Konst och kultur är viktiga pusselbitar i ett samhälle för att främja konstruktiva dialoger, kreativa möten och skapa långsiktiga relationer. Skellefteå ska vara ett samhälle som vägar utmana, som tål åsiktsfriktion och som ger kreativa meningsskapare och samtidskonsten plats.

Skellefteå kommun kommer de närmaste åren att fokusera på fem övergripande mål:

- Ett inkluderade kulturliv för ett socialt hållbart samhälle. I det målet ryms delmål som handlar om inkludering av alla oavsett vem en är, öka samverkan med olika aktörer för att nå fler invånare och särskilt stödja ungas kulturutövning.
- Mötesplatser för kultur. I det målet är naturligtvis Sara kulturhus är en central aktör. Vi får ett kulturhus av hög klass på den mest centrala plats möjligt i kommunen. Men även andra mötesplatser ser vi är viktiga. Det handlar om bland annat närbibliotek runt om i kommunen, Nordanå som vi vill ska utvecklas som kulturplats med fokus på öva, testa och göra. Sedan vill vi främja digitala plattformar och liknande för att möta utmaningen med en stor kommun med långa avstånd.
- Nästa mål handlar om professionella kulturskapare och att stödja dem i att skapa ett utbud av hög kvalitet. Här vill vi verka för att skapa nätverk, stimulera till offentliga samtal och bidra till ett varierat kulturutbud av konstnärlig kvalitet.

- Ökad samverkan mellan kultur och andra verksamhetsområden är en nyckel för framtiden. Vi vill främja samverkan mellan många olika aktörer som exempelvis studieförbund, kultur och näringsliv med flera externa aktörer.
- Sista målet handlar om att profilera Skellefteå genom kultur. Här handlar det om att utveckla kommunikationsarbetet och förstärka olika platserns identitet med kultur.

Kulturnämnden har en förhoppning att en konstnärlig kollektivverkstad (KKV) ska bildas i Skellefteå, då en sådan produktionsplats kan vara en bidragande del i att uppnå våra kulturpolitiska mål. Nämnden har därför valt att stötta konstnärsföreningen Skogen för att få tillstånd en produktionsplats under en projekttid, som kan vara startskottet till Skellefteås första KKV. Vi tror att en nyckel för framgång för den handlar om en samverkan mellan flera aktörer och att platsen inte finns till för ett fåtal utövare, såväl för att klara en finansiering som att bli en kreativ plats.

“Nästa mål handlar om professionella kulturskapare och att stödja dem i att skapa ett utbud av hög kvalitet.”

Skellefteå kommun går mot en spännande framtid där vi 2021 sätter kulturen på första parkett. Vi ser fram emot att jobba aktivt för att hjälpa till att skapa den kulturella myllan som behövs för att få det nya Skellefteå att bli den framsynpta och jämställda tillväxtkommun som är attraktiv att bo och verka i som vi vill.

Ta vara på den kraft och resurs som Skellefteås och Västerbottens konstnärer är!

När jag 2011 flyttade till Skellefteå var det som konstnär. Jag började leta efter andra konstnärer och efter en del googlande hittade jag till slut några som verkade i Skellefteå kommun. Jag bjöd in mig själv till ateljébesök hos tre eller fyra av dem. För att hitta ett sammanhang, hitta människorna som pratar mitt språk, hitta personerna som vet hur det är. Hur det är att arbeta som konstnär och hur det fungerar att arbeta som konstnär i Skellefteå. Vid alla besök pratades om mötesplatser för konst. Handens hus kom på tal, precis som mingelkvällar för konstnärer arrangerade i kulturkontorets korridor. Jag blev inbjuden till en sådan och det var stort! Äntligen fick jag träffa kollegor! Jag hittade ett litet sammanhang. Till slut.

Jag flyttade inte till Skellefteå för konstens skull eller för möjligheten att arbeta med konst. Det fanns inget lockande konstsammanhang som jag visste om eller kunde hitta trots idogt letande. Nordanå med Museum Anna Nordlander och Skellefteå Konsthall var det kulturcentrum där människor kunde uppleva och mötas kring konst. Fantastisk plats för inspiration för både konstnärer och övrig befolkning men inte fullt ut en mötesplats med utrymme för konstnärers arbeten och samarbeten.

För mig är konst och konstnärer en del i samhällsstrukturen och en del av ett socialt hållbart samhällsbygge. Konstnärer behöver arbetslokaler och produktionsplatser för konst behöver finnas med i planer för samhällsutveckling. Det kan inte förväntas uppstå av ideella krafter. Som nytillträdd konstkonsulent för Västerbotten påbörjade jag 2016 en förstudie om behovet av en kollektivverkstad för konst, vilket resulterade i att Konstnärsföreningen Skogen så småningom startades. Skogens konstnärer är kommuninvånare och en förutsättning för ett rikt konstliv i kommunen. De har genom idogt arbete och med hjälp av statliga medel jobbat fram en tillfällig lösning som är en bra början. Nu behövs

en permanent lösning där ateljéer och verkstäder för bland annat monumentala verk ger möjlighet till produktion av offentlig konst, men även möjlighet till erfarenhetsutbyten på kommunal, regional, nationell och internationell nivå och möjlighet för konstnärer i Skellefteå att vara verksamma i sin profession. I skrivande stund är det bara månader kvar tills Sara Kulturhus slår upp sina portar som ett landmärke för konst och kultur i Skellefteå. Där ska besökare, inflyttade och invånare i kommunen hitta ett konstsammanhang. Så är tanken. I verkligheten betyder satsningen på Sara Kulturhus att Skellefteå Konsthall, med kommunalt uppdrag, och MAN Museum Anna Nordlander, med regionalt uppdrag, flyttar från två konsthallar på Nordanå till en gemensam i Sara. Färre utställningar men även fortsatt med konst av hög kvalitet. Men konsten får inte enbart bli en gäst i vår kommun utan behöver genomsyra livsmiljön för alla invånare. Det gör den bäst så länge kommunen aktivt arbetar för att få behålla invånare och välkomna återvändare och inflyttade som också är verksamma konstnärer.

“Konstnärer behöver arbetslokaler och produktionsplatser för konst behöver finnas med i planer för samhällsutveckling. Det kan inte förväntas uppstå av ideella krafter.”

Förutsättningarna är nu goda för ett samlat grepp som visar på en samhällsplanering där konst ingår som en naturlig del precis som övriga områden i vår livsmiljö. Skellefteå behöver permanenta, ändamålsenliga produktionslokaler för konst - en plats för idéer och samarbeten som bidrar till ett fullödigt konst-klimat och sätter Skellefteå och Västerbotten på konstkartan. Ta vara på den kraft och resurs som Skellefteås och Västerbottens konstnärer är!

Marlene Josefsson är konstnär med rötterna i Gällivare och numera konstkonsulent för Västerbotten, med placering på MAN Museum Anna Nordlander i Skellefteå. Hon har varit aktiv som ordförande och styrelseledamot för konstnärskollektivet Tuoddargruppen i Gällivare-Malmberget, som drivande kraft och bildpedagog på Barnkulturcentrum Trollsländan i Malmberget och engagerad i arbetet med uppbyggnad av Daglig verksamhet Ateljé Krut i Skellefteå. 2016 genomförde hon en förstudie kring behovet av en kollektivverkstad för konst på uppdrag av Skellefteå kommun.

En plats för konstproduktion...

... ser till att fylla ett tomrum i en kulturell infrastruktur där konstutövare får ta plats jämte institutioner med uppdrag att förmedla konst.

... ger möjlighet till erfarenhetsutbyten lokalt, nationellt och internationellt. Ett unikt tillfälle för Skellefteå att uppgradera bild och formkonstområdet i takt med andra investeringar.

... försvarar demokratin på armlängds avstånd.

... kan vara avgörande om man som konstnär väljer att flytta till en ort och för redan etablerade konstnärer att stanna.

... synliggör konstnärers kompetens och dess pågående arbete med konst. En viktig del av ett samhälle i utveckling och för vårt gemensamma kulturarv.

Ge konsten plats!

Konstnärsföreningen Skogen Vi är sedan 2017 en intresseförening för konstnärer inom bild- och formkonstområdet i Skellefteå och Norra Västerbotten. Vårt mål är att etablera en kollektivverkstad (KKV) med ateljéer samt arbeta för ett ateljéstöd och därigenom bli en tydlig plattform och fysisk knutpunkt för yrkesverksamma idag och kommande nyutbildade konstutövare. Föreningen arbetar även för samarbeten med övriga konstfältet, politiken och andra kulturområden i Skellefteå för att stärka den kulturella infrastrukturen i Norra Västerbotten.

“Produktionsplats används som ett samlingsbegrepp för att förtydliga att det är ett rum där konst skapas, oavsett rummets utformning. För att förstå konstens infrastruktur är det av vikt att särskilja på produktionsplats och platsen där konsten möter en publik. Det kan vara samma plats men är ofta olika. Här skiljer sig konstarterna åt då flertalet konstnärer inom scen- och musikområdet även delvis vid produktion befinner sig på visningsplatsen medan konstnärer inom bild- och formområdet oftast, med vissa undantag, separerar från verket.” – Ann Larsson.

Mer information

skogenkonst.com
kc-nord.org
kkv-riks.se
kro.se

konstnarsnamnden.se
skellefteamuseum.se
skelleftea.se/kultur-och-fritid
regionvasterbotten.se/kultur

Manifestet

KONSTNÄRSFÖRENINGEN
SKOGEN

